

Fondateur

M. MAMOURIAN

Directeur-Rédacteur en chef

H. MAMOURIAN

„Arévélian Mamoul,“

JOURNAL ARMÉNIEN

QUOTIDIEN

100 ՓԱՐՍ

ՆՆՈՒՆԻՆԻՍՏՐԱԿՆԵՐԸ

Z. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐԱԹԻՒՆ

Տարեկան	500	դր.
Վեցամսեայ	250	»
Մասնակցայ	150	»
Սրտատանձան արկ.	70	ճր.

Ռամադանը պարբերակ կ'սկսին
ամեն ամսոյ 1 թիւն 15

100 ՓԱՐՍ

Օրաթերթ ազգային եւ փոքրամասնական

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ...

Չորեքշաբթի առաւօտ գեղեցիկ տեսարանի մը սկսած տեսնուցանուցանեց, որով միասին պահ մը շահաւորաբար, որով առջև պահ մը կ'անց շատել, կարելի չէ:

Հիւսիսային նորագիւղ զինուորացիներու պարզած անցքի տեսարանն էր: Քանի մը օրեր առաջ եղած կոչին կ'ապաստանէին չայոյ նորագիւղները խառնուրդով, երաժշտականութեամբ, նախ քաղաքի Յունաց մայր եկեղեցին երթալու և սպա զօրանոց, հոն արձանագրուելու և հազնուր հեղինակութիւններու համար զօրանոց:

Եւ աչքառու կ'ըստնար, ժողովուրդ անցեալի մը և ներկայի միջև գտնուած անբարոյական տարբերութիւնը:

Համալսարանային պատերազմին մասնակցելու տխուրութիւնն երբոր ըրաւ թուրքիս, ինչպէս գիտենք, ընդհանուր զօրաշարժ հրատարակեց և ոչ-խաւսնեք ևս զօրք սկսաւ հուսալու:

Հաւաքել՝ բուն բառը չէ, բուն ժողովել լուսաբոյն է, որովհետեւ քրիստոնեայ տարրն չէր կրնար մահաբազան զօրքին համահասարակ իրաւունքները վայելել, քրիստոնեայ ժողովուրդներն համագումար էին թէ՛ թուրքերը քրիստոնեաներն կ'զինուորագրէին զանոնք սպանդանոց առաջնորդելու համար և անսոսնջ գատ, քրիստոնեայ երիտասարդութիւնն կամ զինուորական տարիք ունեցողներն չէին կրնար հանդուրժել զինուորագրուելու և պաշարելու այն ժողովուրդներուն դէմ, որոնք պատերազմ կ'հրատարակէին արգարւթեան ու իրաւունքի յաղթանակին համար:

Հեռաւարտ հայ, յոյս և բոլոր քրիստոնեայ տարրերն գրեթէ փոխառական վիճակի մէջ տառապիլ ստիպուեցան և փոխառաւ տալու ամեն սեռակ հնարքներ ու միջոցներ ի գործ դրին Շատեր եւ մեծամասնութիւնն գրեթէ քաղաքացի զինուորացիներուն յաջողեցան իրենց փոխառն իրազօրծել, օգտուելով վատթար ու կաշտակարար ժողովուրդի մը ընկառնութենէն, իսկ անոնք որ զրամ չունէին կամ չէին կրնար հայթայթել իրենց ազատագրութեան համար, ապրեցան անարկու վայրկեաններ, փոխառական կեանք մը քաշկռտեցին տարիներով, ոմանք յաջողեցան, իսկ շատեր իրենց օժիկն ձեռք տալով չկրցան վերկուել և դիմեցին ստոյգ մահուան մը:

Ահա անցեալի տխուր պատկերը:
Իսկ այսօր սկսած տեսնուցանուցանեց, որով միասին պահ մը շահաւորաբար, որով առջև պահ մը կ'անց շատել, կարելի չէ:

Իզմիրի հեղինակ գր. աման բանակի ընդհանուր հրամանատարութիւնն միակ կողմէն կ'ազդէ և որոշ տարիներու ծառայող եղող հեղինակագրական յայտերն կ'հրաւիրէ ներկայանալ իրենց պատկանած զինուորական ծառայութեան զինուորացիներու համար:

Ինչ կ'տեսնենք:
Թո՛ւրքական անձնատուութիւն մը, ինչ կ'ըսենք, ուրախ ու զուարթ անձնատուութիւն մը՝ նուազներու և կեցցէներու տարափով մը:
Անկարագրելի ոգևորութեան մը, անհուն բազմութեան մը, ժողովրդային խանդավառութեան մը մէջէն կ'անցնէին վաղուան հեղինակ զինուորացիները:
Ժողովուրդը կ'ձգտէր հարկեր, նորագիւղները կեցցէներով կ'ապաստանէին, նուազախումբ հայրենասիրական կտորներ կ'ուղարկէր, Այլի Թոթիկի մէջ Մեծաբարակային օրհնութիւններն կ'առանային և կ'երթային դէմքի տակը, զօրանոցը, արձանագրելու իրենց անունները:

Ինչ խորհեցան այն քանի մը ցանցաւ թուրքերն, որոնք կ'ընտելին այս անցքը, տեսնեն, սակայն տեսնելով ըմբռնեցին նշանակութիւնն այս սպանութեան, նպատակը այս հանդիսաւարութեան:

Հասկցա՞ն թէ ինչ անհուն ու անբարոյական տարբերութիւն մը կայ ու պիտի մնայ իսլամի և քրիստոնեային միջև, թէ՛ քրիստոնեայ ժողովուրդ մը չկրնար հանդուրժել թուրք վարչութեան մը շեղման ապրելու, թէ՛ քրիստոնեայ տարրը անկարելի է որ համակերպի թուրքերու շարքին մէջ զինուորագրուելու, թէ՛ քրիստոնեայ գատի մը համար սիրալոյսով կ'ընտելին իր կեանքը, որովհետեւ այդ կեանքի արժէքն ու նշանակութիւնն շատ լուր կ'ընհատէ քրիստոնեայ կամ նոյնարիւն ժողովուրդ մը, մինչդեռ իսլամը իրեն ստուգ ու գերի կուզէ անասուններու տեղ դնել ոչ-խաւս մը, իր անասութեան տառապանքովին վրայ ամենազոյզն գողափար մը չունենալով:

Վաղը միւս օր, երբ կազմուի Հայկական ամբողջական պետութիւնն ու նորահաստատ հայ կառավարութիւնն զինուորացաւարութեան հրամանն ստայ, չորեքշաբթի օրուան երեւոյթին կրկնութիւնն պիտի տեսնեն իսլամներն՝ հայոց երիտասարդներուն փութկոտ ու եռանդուն մեկնումին մէջ:

Իրենց և քրիստոնեայ միջև այլևս որ եւ է յարաբերութիւն, որ եւ է միւս ձեռքով պէտք է համարուի թէ հնար ու կարելի չէ:

Եթէ այսօրինակ անբարոյական մը, սրբապղծութեան մը կատարուէր, թուրքերու խժոճութեանց ու վայրագ բարբարոսութեանց, վայրենութեանց զոհ գացող Հայ և Յոյն միլիոնաւոր զոհերն անէ՞ք պիտի կարգային իրենց ժառանգորդներուն:

Հայ և Յոյն նոր սերունդը կ'ստակայ իր հասկ. ու եղբայրներու, մայրերու և քոյրերու արգար անէ՞ք:

Հ. Մ.

ՀԱՅԵՆՆԵՐՆ ՄԱՅ

Համաձայնական ոյժեր, ինչպէս տեղեկացուցին հասած լուրերը, գրաւած են Կ. Պոլսոյ զանազան կարևոր տեղերը:

Այս կերպով Պոլսոյ կ'ենթարկուի Համաձայնական գրաւման և բնականաբար Պոլսոյ անասոյց և վատնալի կացութիւնը կ'ազդի:

Վսկայի չկրցայ որիէ կերպով մը ըմբռնել թէ՛ Համաձայնական ոյժերու կողմէ Պոլսոյ գրաւումին՝ արդիւնքը ինչ պիտի ըլլայ:

Եթէ Պոլսոյ ըլլար կեղծ Փոքր-Ասիոյ մէջ տիրող շարժումին, բնականաբար ամեն ինչիւր կ'ազդուէր և Փոքր-Ասիոյ շարժումին հեղինակները կ'ստիպուէին դադարեցնել իրենց արտաբարձութիւնները:

Սակայն ճիշտ հակառակն է պատահածը, Պոլսոյ հրահանգ կ'առանայ գաւառէն, իր ընթացքն յարմարեցնելու համար եկած հրամաններուն:

Հայոց համար կացութիւնն որիէ փոփոխութիւնն չէ կրած, որովհետեւ Հայերն կ'ընթացան Կիլիկիոյ շրջանակին մէջ և ուր որ կ'առնուին վաղուան անասուութեան մէջ ապրել և իրենց կեանքի անապահովութեան արհաւիրքը ունենալ:

Եթէ Համաձայնական պետութիւններն ինչ որ ըրին Պոլսոյ համար, պիտի շարունակեն ընել նաև գաւառներու համար, այն ատեն խընդիրը կ'փոխուի և կրնան Հայերը յուսալ թէ՛ այլևս չպիտի ինչան բարբարոս թուրքին ետևադանին տակ:

Անհամարժեքութիւնն մեծ է և կ'յուսացուի որ Համաձայնականը որոշ ու գծուած ծրագրի մը համաձայն սկսան գործի, վաղը միւս օր պարտադրելու համար թուրքին իրեն ներկայացուելիք գաւառները:

ԵՍ

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

Յոնիականի հիւրընկալ արևունքին վրայ հաստատուած արի տփ մը հայութեան, լուսաբոյն լուրեր չունիլ տարաբաղադրուի. Պոլսոյ, հեռակառնական խոսովանքով մը կ'ըլլայ Հայ լիւրերու բոյն մը, Մէլէ Բեռլինի թունտ նաճանքը արդէն բոյն դրին երեսփոխանական ժողովին մէջ, արագ տեղաւարտ մըն է այլևս իրենցը, իշխանութեան գլխուն, իշխանութեան մէջ: Իրենց շուրջ միայն կան արտաքին լուր հանդիսատեսներ, ուրիշ ոչինչ:

Կիլիկիոյ եղեւնի անազանը արդէն հեղած է, տասնեակ հազարներով, մեր արիւնքն, մեր միւսն, մեր սակարներէն ինչպէս նորէն արիւնի հեղեղներու, արիւնի լծացումներու մէջ, ու մենք, հեռուէն, կազկանձեցինք, յուսահատական կանչեք գատ ուրիշ ոչինչ ունինք ընելիք. մեր ցար օտար էր ուրիշին, և յաւերտնապէս կը թուի թէ՛ օտար ալ պիտի մնայ հետաքրքրութեան համար, օտար շրջանակներու մէջ, ամբաստանք փոթորկումներ կը հանէ ան թէև, բայց կը մտցուի շուտով: Ապահովաբար, Իզմիրի արի հայութիւնը աւելի տեղեկութիւններ ունի Կիլիկիան վերջին գա-

հանդանքներուն մասին, քան մենք, որ, կողմնակցութի մը մէջ ենք առաւելապէս:

Ենթադրուցներ եղան որ, Ալի Ռիզա փաշայի դահլիճը ինկաւ, Կիլիկիան արհաւիր հեռակառնով, իրողութիւնը համաձայն չէ սակայն այդ ենթադրութեան վարկածին, Կիլիկիոյ շրջանուր մեծ միջոց մը կը տանէր պատեր-զմական իրեղեններու Սև ծով, համաձայնական ուստիականներ երևան հանեցին որ, տարիկ կերթար կառավարութեան դիտակցութեան վրայ, և այս մերկացումը առիթ դարձաւ որ, գահլիճը տապալի համաձայնութեան պահանջին վրայ...:

Նախապէս ալ տեղեկագրած եմ թէ՛ Ալի Ռիզա փաշայի դահլիճը խողովիք մըն էր Մէլէի ձեռքը, բարեկամ մը, որ վերջերս իզմիրի այցի գնաց, կը պատմէ թէ՛ հոն միլիտները սգաւորէն կը շինեն սպանմանիքը, և լուր հանդիսատեսներ միայն կան հոն, անոնց այս գործունէութեան մասին, անպիսի միջոցներ արդէն զիջուած են Իզմիրի մէջ, փամփուռ տիրող միջոցներ արուարձան մըն է, ուր կը դարձնուին դիմեմ որոգայթներ Ասոնք ապացոյցներ են թէ՛ այն շուրջ որ տարիներէ ապրի, այս երկրին մէջ, արիւնը կը խմէ տարաբաղա քրիստոնեայութեան, երբէք յազեցած չէ, ու գէպքերը կապացուցանեն արդէն սեղմօրէն, բովանդակ մեր մտայն նախագուշակութիւնները: Մոխր չէ որ կը ցանեն անոնք աչքերու մէջ, այլ կը խաղ ինչպէս ըսու հետ, ո՞վ պիտի կարկէ ոճրագործութիւններով թախաղուն այս ձեռքերը, ատիկա ոչ ոք գիտէ ո՞վ պիտի կարկէ ձեռները այս զահանգական արարքներ գործող վոնականի, առաւել կամ նուազ, ատիկա ալ հարցական նշան մըն է, որուն պատասխանը թող տան այն դիտակցութիւնները, որոնք խողով միջոցներու մէջ, յիտուածուէ յետագուշակ կատաստեն, այս պատմային որչին — թուրքի — ճակատագրի գծիլէ առաջ, ու արիւնը կը հոսի, ու դիտակները կը բրգանան, գուհերը, իրարու մէջ ապացուած ամենի շրջայի մը շարքերուն նման կերկարին, ո՞վ է պատասխանատուն այս բովանդակ ոճրական արարքները, ազգու պատիժ մը բուսար պիտի ըլլար, և ատիկա, տարիներէ ապրին, սուրին շեղքին տակ հեղուէն գլուխ հակող քրիստոնեայութեան կեանքին սպանուցութեանը համար անհրաժեշտ քայլ մըն էր, չկո՞չ ուրի՞նք տիրական շեշտ մը անոնց շրջաններն ծարրը, որ արդարութեան ու խողովութեան պայքարը մեղեցին, երկեցին, տարիներէ ապրին:

Ալի Ռիզա փաշայի դահլիճը ինկաւ հանջը դրաւ որ Մարտի 15-ին պատմական զահլիճը տարիկա ունեցութիւն մըն էր վեհապետական իրաւունքին, բայց անիշխանական ժամանակէ մը ապրին, արդէն, այս արիւնտ երկրին մէջ գոյութիւնը չունի վեհապետական իրաւունքը, երեսփոխ. ժողովի նոր նախագործ ձեւալուտին Արիֆ, որ ոճրագործութիւններու սպանուցութեանը պաշտպան փաստաբանութիւնը ըստ ձեռք էր, Մէլէի այդ կամքը Սուլթանին պարտադրելու համար, պարտա-

գնաց թէև, սակայն կ'երևի թէ գլխի- կոր վերադարձուց, վաճառի էր թուի թէ ներկայ վեհապետը, եթէ սպառն- նուելու սարսափը չընհնայ, այնքան ալ Միլիթին կամքին հպատակ ըլլալու երևոյթը չունի։ Անիկա իր մօտ հրա- տիրոց նախկին վարչապետ Թէֆիք փաշան — ան, սրուն երեսին Անգլ- ան ատենի արա. գործերու նախարար սըր Էտուարտ Կրէյ ըսած էր թէ Թուրքիոյ վերջին դեպագանը պիտի ըլլա լծատնի մէջ — :

Դանիշը կազմելու համար եղած առաջարկը չընդունեց թէֆիք փաշա, որովհետև ան ալ կը թուի թէ հաշա չէ Միլիթին արկածախնդրական ու գաղանային արարքներուն, յետոյ կանչեցան Ֆէրիտ փաշա, այս վեր- ջինը կատարի հակառակորդ մըն է Միլիթին, և սակայն ան ալ իր կեանքին գնովը չէր կրնար համարձակել ըս- տանձնելու այդ պաշտօնը. բայց թէ՛ Մուսթաֆա Քէմալ և Տէմրիքի էֆէ... չորս զինուորականներ ուղարկած էին Պոլիս Ֆէրիտ փաշան մաքրելու... համար։

Ներկայիս Սալիս փաշան է որ գահընկէք պիտի կազմէ առանց խոր- հրդարանական խմբակէն որեւէ նա- խարար աննելու... :

Սալիս փաշան, մեղմ, համեստ զինուորական մըն է. փեսան Տէք Ֆուատ փաշային Համիտ, Սալիս փաշան Սվազ արքայած էր, ուր մը- նաց մինչև սահմանադրութիւն, անկէ հետք եղաւ փոխն ի փոխ պատմող- մական, ծովային ու առևտրական հանրագուտ շինութեանց նախարար, Ֆէրիտ փաշային և Ալի Ռիզա փաշա- յի գահընկէքին մէջ յաջորդաբար ծո- վային նախարար էր։

Ան էր որ առաջին անգամ, կեդ- րոնի կառավարութեան անունով Ա- մասիա բանակցելու գնաց Միլիթին- քան հետ, ու յաջողեցաւ զինադադար կնքել այս վճռակիւն և կառավարու- թեան միջև, եթէ կարենայ ուրեմն Սալիս փաշա, Միլիթիներուն կամքին գործակատարը պիտի ըլլայ, սրբու- մով առջուց, և նորէն երկրին մէկ ծայրէն միւսը, ի թիկնատի գաղափարն է, անոր ոյժն ու արիւնքաբանութիւնն է որ հակադադար պիտի առաջդրէ, մինչև որ, նոր յայտնի ու անաքող ի- րողութիւն մը այս գահընկէք ալ սա- պալէ... :

Ասոնց երազն ու փառքը եղած է ոճիքը, խողխողումը և բռնագրաւու- մը ունէ ուժ չի կրնար արիւնքաբանի այս վճռակիւն, որքան ատեն որ ամբողջն կողպուած գառազեղի մը մէջ չգիտեցողին անոնք, ինչպէս Սալիսի աքսորական հիւրերը։

Բայց ժողովուրդ մը որուն խեղ- լական երազը, բնագոյր, ոճիքներով, խողխողումով, առևանգումով, շուայ- տութիւնով սնած է, ինչպէս կրնայ մէկ օրէն միւսը հրաժարիլ բովանդակ այդ տենչանքներէն, ուրեմն հարկ է ամուր շղթայի մը մէջ առնել բովան- ճակ թուրք ժողովուրդը, որ ունի ճիշտ նոյն այն երազն ու տենչանքը, ինչ որ ունէր թուրքացի, ինչ որ ունի- ցան էնվէր, Ճէմալ, Ազմի, Պետի, Տօք, Նազըմ, Պէհմետտին Եաֆիլը, ինչ որ ունի Մուսթաֆա Քէմալ և ամբողջ ոճրագանգ ջոկերը ի թիկնա- տին, Միլիթին։

Թուրքիոյ բովանդակ թուրք ժող- վուրդը արգելափակելու համար, ան- հրաժեշտ է որ, առանց ձգձգումի, ա- ռանց յետաձգումի, առանց որեւէ վա- րանքի ու տատամտումի գծուին անոր սահմանները, և այդ սահմաններուն մէջ ամբողջն շղթայուին անոնք։

Ան ատեն, միայն այն ատեն է որ կարելի է ապահով ըլլալ թէ, Թուր- քիոյ երկիրներուն տակ իբր պա- տանդ մնացած քրիստոնէութիւնը կրնայ վերապիլի, այլապէս տակաւին օրը օրին, պիտի ստանանք թախծոտ լուրերը կոտորումի, խողխողումի, հա- մատարած ջարդի... :

ՊՐԻՍՄԱԿ

ԳԻՒՍԱԿԻՏԱԿԱՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1.— 1915Ի ԳՂՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Այն լիարժեքները, որոնք կանոն- անդաներու շուրջ բարբոտած են, կնքելու համար խաղաղութիւնը, ըլ- լայ ատիկա գառապարտել Գերմա- նիան, Աւստրիան կամ Թուրքիան, չունեցան այն ազատութիւնները զորս կատարուած գործերը վարկաբեկող- ները իրենց էր վերագրեն... և որոնց ենթադրութեան մէջ կ'ընտարեն ա- նոնց վրայ բեռնադրուել քոչոր պա- տասխանատուութիւնները։

Պայմանագրերը, որոնք կարգի- րանակցութիւններ, սակարկութիւններ եթէ կ'ուզէք, յառաջ բերուած են կարգ մը պատերազմիկներու մուտքը շարժումը մէջ, կ'մ միջամտած են բազմաթիւ առիթներով, ամբողջակալու համար համարաչէ սերտութեանց միու- թիւնը։

Անկարելի է գտնել վերապիլի կամ Սէն-Փէրմէնի գործը, Գերմանիոյ պարտադրուած դաշնակիցը, կամ այն պայմանները որոնց Թուրքիա կ'են- թարկուի, առանց գիտնալու այն գա- նազան նախաշարիչ համաձայնագրի- ները, միտն կամ միւսին եղած խոտ- տուցները, նախապէս շնորհուած փո- խարիստութիւնները, և այն ընթացք- ները, որոնց առջև յաղթապանծ աւ- րութեանց կառավարութիւնները յար- մարած գառն ինքզինքնին։

Իրաւախոհութիւնը, որ կը կար- զագրէ մարդկային յարարութեանց մեծ մասը, անարդարութեան վրայ հիմնուած է։ Պատճառաբանել և դա- տել, առանց ճանչնալու կարգ մը սահմանաւ պարագաներու մէջ, այս կամ այն պետական մարդոց վրայ ե- ղած ազդեցութիւնները, կը նշանակէ դատել և պատճառաբանել իրաւախո- հութեամբ։ Անորը գիտնալու վրայ չէ, թէ համաձայնագրիներու և պայ- մանագրութեանց ստորագրողները, որոնց մենք կ'անդարկենք, իրաւացի կամ անիրաւ են իրենց անունով, ի- րենց երկիրը յանձնառու ընելով ի- րողութիւնները կատարուած են։ Պէտք է չզրոյթել տրուած խաղաղութեան, և իր վերջաւորութեան տանիլ հաշտարա- թութեան այն մեծ ճիւղը, որ պէտք է յանգի Խաղաղութեան իրականութեան և ոչ թէ առժամայն պատրանքի մը։

«Լը Մօնտ Լիպը» հանրութիւնը լուսաւորելու համար, հրապարակ կը հանէ այն քանի մը գաղտնի վաւերա- թուղթերը, որոնց առջև կը գտնուին զեռ համաձայնական լիազօրները։ Ա- սոնք խոչընդոտներ են, երբեմն այն ազատ բանակցութեան համար, որմէ կրնայ ըլլալ այսօր փափաքելի համա- ձայնութիւնը, մինչդեռ այս միջոցին, ուր այս պայմանագրիները ստորագ- րուած են, զանազան պարագաներ կրցած են յառաջ բերել մտադրու- թիւններ, տարբեր անոնցմէ որոնք այսօր լաւ են։

Անցեալի արարքները ոչ ոք կըր- նայ դատապարտել, որովհետև անոնց- մէ իւրաքանչիւրը պատեհ և անհրա- ժեշտ էր իր ժամանակին, և որոնք մեզ զիւրացուցած են շահելու պատե- րազմը, որ գուցէ կորսուած ըլլար, եթէ անոնք ներշնչուած չլլային այն- պէս ինչպէս որ եղած են։

Շուտով յայտարարելու հնչուքը, ժողովուրդներու պատասխանատու հո- գատարներուն կը ներշնչէ միջոցներ, որոնք գտնուի վ հետուէն, յետոյ ժա- մանակներու ապերախութեան մէջ, կրնան ցաւալի նկատուիլ։ Եթէ կան խտտեստութիւնը քաղաքական մարդու մը ամբիւնէ արժանաւոր յատկութիւնն է, կարելի չպիտի ըլլար մէկը այսպ- նեւ, ապապան վտանգած ըլլալուն հա- մար, երբ այդ վայրկեանին հարկ էր փրկել մէկ մասը Որովհետև հակառակ պարագային ուր կորուէր մէկ մասը ներկային մէջ, ապագան անշուշտ ան- զարմանելիօրէն աւելի եւս վտանգուած

պիտի ըլլար։ Վերջապէս եթէ գաշա- գիրները իրողի կտորներ են, կրնան փոխուիլ կամ փոխանակուիլ ուրիշ նոր գաշագրերով։ Եւ զիւրազէտ- ներու գործն է այս, միշտ վերաշինել ինչ որ իրենց նախորդները ըրած են։

Այս գաղտնի համաձայնագրիներէն ոմտնք հրատարակելով, մենք չենք խորհիր ոչ ոքի դատը տեսնել։ Եթէ պատահի որ մենք այդպէսով նուազե- ցնենք պատասխանատուութիւնները անոնց, որոնց թերեւս վերագրուին իրաւախոհութեան անիրաւութեան մէջ ներկայի այսպանիլի արարքները, ատիկա միայն կարելի է ընել պատմաբանի հնչուքի մը մէջ, և ոչ թէ զանոնք պաշտպա- նելու մտածումով մը։ Ոչ ոք պէտք ունի պաշտպանուելու ժամանակի մը անիրաւութեան, դէմ։ Կեանքն է որ կը լուսայ օրերու նախատիքները, եթէ անոնք արժանի չեն հանդիսու- ցած։

Մենք ալքէ չպիտի կորսնցնենք թէ մեր հրատարակած վաւերաթուղ- թիւրը, բացարձակ պաշտօնական հան- զամանք մը չունին։ Շատերու կրնան անոնք կամակածելի թուիլ այն պատ- ճառու որ, այն մարդիկը որոնք մեզ հասցուցած են զանոնք չըլլալու արդի- ընելու փափաքով տողորուած անձեր։ Գիտեն թէ, արդարեւ, այդ գաշա- գիրները, կնքուած համաձայնական տերութեանց միջև, պատերազմներու ընթացքին, նախ հրատարակուած են սովիէթական կառավարութեան կողմէ։ Իրենց բնագրին մէջ խմբագրուած ըլլալով անգլիերէն կամ ֆրանսերէն, ի սկզբան առաւելի թարգմանուած պէտք է ըլլան։

Եթէ այդ այդ վաւերաթուղթերը Յրանայի մէջ անտիպ կը մնան տակաւին, Անգլիոյ մէջ նոյն չէ. հոն երկար ատենէ ի վեր թարգմանուած են առևտրէնի և տարածուած մամուլի միջոցաւ 1918ին լոյս տեսած հատոր մը զանոնք հաւաքած է (Լծոտնի «Ինչիւր օֆ տէմօքրասիք գոնթրօլ» կողմէ) Իսկ մենք ստիպուած ենք անգլիերէնէ թարգմանել։

Կրնայ ըլլալ որ մէկ թարգմանու- թիւնէն միւսը, վարիանթներու սյարգ խաղովը, կարգ մը անճշտու- թիւններ սարգած ըլլան այս պատճէ- նին մէջ, զոր քիչ մը հետև կը հրա- տարակիներ։ Ատոր պատասխանատու- թիւնը մեզի չպիտի վերագրեն, կը յուսանք... և մենք չպիտի կրնանք երաշխաւորել բացարձակ վաւերակա- նութիւնը այս գաշագրիները կող- մող յողուածներուն Յարմար է հոս յիշել թէ, համաձայնական վարչապե- տութիւնները երբէք չեն հաստատած կամ ժխտած առևտրական կամ անգ- լիական թարգմանութեանց ճշտու- թիւնը։ Այս վերապահութիւնը բա- ւական շատ իրաւացի է, որպէսզի մենք կարենայինք այդ մասին գոն- քատիլ։ Բայց արդեօք աւելորդ է հոս ճշդիլ պատասխանատուութիւնը, որ- ոնք կրնայ իրենց վրայ իյնալ, այս իրողութեան բերումով, այն պահուն ուր մենք կ'ստանանք մերիներ։

Ազգային Անցուդարձ

Քաղաք, ժողովը չորեքշաբթի իր շարժական նիստը գումարած է նա- խագահութեամբ Տեղապահ հօր Ներ- կայ եղած են Պ. Պ. Յ. Հարենց, Տ. Աշնան, Վ. Էլմասեան, Յ. Կիզէլբան Վ. Պալապանեան։

Ժողովը զբաղած է օրակարգի հե- տևեալ խնդիրներով։

1. Հ. Տուրքի խորհուրդը զբով մը կը ծանուցանէր թէ յաջորդաբար երեք անգամ բացակայութեան հետև- տնքով հրաժարեալ նկատուած են 5 անգամներ, որոց տեղ կ'ներկայացնէր 5 նոր անգամներ Պ. Պ. Յ. Պալապանեան, Վ. Պալապանեան, Ե. Պալապանեան, Վ. Չմիւրանակէսեան, Գ. Բարաղամեան։ Ժողովը վաւերացուցած է այս 5 ան- գամները։

2. Առաջնորդարանի գործակալա- Պ. Սահակեան իր տեղեկագիրը ներ- կայացուցած է Մէնէմէնի Ազգ. կա- ուսածոց մատակարարական վիճակի մասին ժողովը նկատի առնելով այ- վայրին հայութեան փոքր քանակը, իրար մէջ գոյութիւն ունեցող անհա- մաձայնութիւնն, որոշած է տղա- կա- ուսածոց և այլ գործերու հոգը յանձ- նել Տնտեսական խորհուրդի և լուծու- մէ տեղայն թաղական խորհուրդը։ Ա- մէն ամիս Տնտեսականէն մարդ մը պիտի երթայ Մէնէմէն քննելու մա- տակարարական գործը և գտնելու հա- սոյթները։

3. Ժողովը նկատի առած է կոմի- տաս վրդի ի նպատակ Գրիգորիս վրդի կողմէ ստորուած համերգը և որոշու- տուած է կատարել զայն Մարտ 28- ին, թէև ոմտնք մէջ բերելով Կիլիկի- եան վերջին աղէտն, յետաձգել ա- ռաջարկածէին, սակայն ընդունելով որ համերգը սրբուած անձի մը ի նպատակ կ'ըլլայ և առաւելապէս աղբ- բորոս- կանտի գործ մըն է, յարմար տեսնու- ւած է չյետաձգել զայն։

4. Իբր հետևութիւն վարչութեան պատասխանին Պ. Ս. Թահաւաճեան Արևեստաւորաց Միութեան կողմէ ներկայանալով պարզած է Միութեան տեսակէտները ազգ. շինութեանց յան- ծանուցումին մէջ։ Ժողովը իր տուած պատասխանը հաստատելով ապահով- ցուցած է թէ՛ ամեն պարագայի տակ հայ արևեստաւորներու և գործաւոր- ներու իրաւունքը պիտի ճանչցուի ազ- գային իշխանութեանց մէջ։

5. Պատրիարքարանէկեզ պաշտօնա- գիր մը հաստատելով, ժողովը պաշտօն- տուած Տեղապահ հօր կազմելու 3-5 հոգինոց յանձնախումբ մը, իզմիլի մէջ շարունակելու համար Կիլիկիոյ հայու- թեան բերուելիք օժանդակութիւնը։

— Հայ Կ. Ռ. ի Իզմիլի վարչու- թիւնը որոշած է հիւանդապահութեան տեսակի և գործնական գասրնթացք մը հաստատել քաղաքիս մէջ։ Այս գասրնթացքին հետեւիլ փափաքող Իզմիլի և արևալմաններու հայուհի- ները մինչև յառաջիկայ 2 օրերը շարունակ 24 Մարտ 1920, կրնան գիտնել վերո- յիշեալ վարչութեան, Ազգ. Ս. Լու- սաւորը. հիւանդանոցին հասցէով։

— Գաւառ. Բնագ. Ժողովը Ե. օրը- շրջանի իններորդ նիստը պիտի գու- մարուի այսօր ուրբաթ ժամը 4 ին (2. Ժ.) Ս. Մեքրոպեան վարժարանի սրահին մէջ, օրակարգի կարեւոր խնդիրներով։

— Երէկ առաւօտ Մուշեղ Ս. և Պ. Կ. Արրահամեան գացած են Հը- ափիսիմեան վարժարանը և Տեսուչի Տիկին Կարապետեանի առաջնորդու- թեամբ այցելած բոլոր գասարանները նմանապէս այցելած են Ազգ. Գերեզ- մանատունը։

— Երէկ Գեր. Տրդատ Ս. Մուշեղ Ս. և Տեղապահ Հայրն այցելած են Յունաց Մեքրոպետիսին և սիրալիր ընդունելութեան մը արժանացած։

— Երէկ Տեղապահ Հայրն այցելած է Անգլ. բարձր գոմիսէր Մ. Մօրկանի և սիրալիր տեսակցութիւն մը ունե- ցած է։

Տեղական Լուրեր

ՍՊԱՐԱՊԵՏ Բարասքէվորուլօ, ըն- կերակցութեամբ իր թիկնապահ հա- ռիւրապետ Զօրպարի, փոխադարձ այցե- լութիւն տուած է «Նինօ Պիքսի» հրամանատարին։

ԲԱՐՁՐ-ԳՕՄԻՍԵՐ Պ. ՍԹԵՐԻԱՏԵՍ ընդունած է հեղինակ սպարապետին և Սպարիոյ գեապանին այցելութիւննե- ըրը։

ՊՕԼՍԷՆ հասած տեղեկութեանց նայելով Մադիսաի Միւթլիարլիք Հիւսնի պէյ կառավարութեան կողմէ Իզմիլի կատակաւորութեան կառավա- րիչ անուանուած է. Հիւսնի պէյ ա կէ տուալ եղած է ընդհ. դատախազ, վե- րաքննիչ ատեանի մօտ և նախագահ

կուսակալութեան պատժական առեւ-
տիւն

ՔԱՂԱՔԱՍ հասած է «ՏԵՂԻ ՄԵՂԻ»
թղթակից Մր. Լոյսու
ԱՅՍՍՐ ամբողջ յոյն հասարակու-
թիւնը ոչեւորութեան մէջ է, բոլոր
խանութիւնը պիտի գոցուին: Իրենց
զատակներուն մեկնումի ստիժիւ, յոյ-
նները ուզած են մեծ ցոյց մը ընել:
Այս առթիւ բոլոր նորագիրները գոր-
անցք պիտի կատարեն: Լայքօն-Քէնդ-
րօնէն սկսելով պիտի անցնին քաղա-
քիս գլխաւոր փողոցներէն, առաջ-
նորգութեամբ նուագախումբի: Սպա-
րապետ Բարաքէֆօրուլօր ուզերձ մը
պիտի մատուցուի նորագիրներու հա-
նունով Պ. Սորիտէսի կողմէ:

ԼՍԱՐԱՆ

«Զարթօնք» Լատինական Միու-
թեան հրաւերով այս իրիկուն ժամ
ծին (Ա.Ժ.) Հոբիֆոնեան վարժարանի
մէջ պիտի բանաստեղծուի Գ.Ս. Մ.ՈՒ-
ՇԵՂ ԱՐՔԵՊՍ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ Զ. Լ. Մ.

Կարգալ 4րդ էջը Կ. Պալապանի և
Տօք. Արզումանեանի ազգերը:

ՄԱԿԱՆՈՒՆԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Յետ այսու փոխած ըլլալով մական-
ունեն, փոխանակ Միքայել Բ. Միքա-
յելեանի պիտի կոչուի Միքայել Բ.
Ճէվանիսեան, ուստի զայն ի նկատ
առնել կը խնդրեմ արգօյ հասարա-
կութիւնէն:

«ԼԱ ՍԱՄԱՐԻՔԻՆ»

ՄԵՇ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՋԵՒՈՒԹԵԱՆ
Լ. Գ. ՆԻԳՕԹԵԱՆ

ՅՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂ ԹԻՒ 64-66

Վաճառատունս հասած են ամե-
նավերջին նորածնութեանց վրայ մե-
տաքսեղէն և բրդեղէն սպրանսց խո-
շոր միթիւք մը, որոնք թէ իրենց ան-
մրցելի տծանութեամբ և թէ չիբու-
թեամբ կրնան գոհացնել ամենազըծ-
ւարհան ճաշակներն իսկ: Ապրանաց
տեսակներն մի ա. մի հոս թուել կա-
րելի չըլլալուն միայն այցելութիւն մը
բուական պիտի ըլլայ հաստատելու
մեր գրածին ճշդութիւնը:

Վ ԵՐՉԻՆ ՀԵՒԱԳԻՐՆԵՐ

Կիլիկիոյ ջարդերը Բարիզի հայ գաղութը

Բարիզի հայ գաղութը՝ չափազանց յուզուած այն նոր ջարդերէն որոնք ան-
գամ մը ևս կ'արեւոտեն Հայաստանը, բոլոր խմբաւորութեանը և կողմակեր-
պութիւններու նախաձեռնութեամբ գումարուած է, Լ. Քիպուրեանի նախա-
գահութեամբ Բարիզի հայ եկեղեցին և լսելէ յետոյ զանազան բանաստեղծութիւն-
աւանդներով քուէտրիւմ է հետեւեալ որոշումը:

«Բարիզի հայերն յուզուած և սրտառու, նոր ջարդերուն առջև, որով քա-
նի մը հազար իրենց հարեւակիցներէն զոն ստուծ են Մարաշի, Չէլիքուսի,
Ֆորիօսի մէջ և որ կ'սպառնայ տարածուիլ Կիլիկիոյ ուրիշ շրջաններու
մէջ ևս:

Կը բարձրացնեն իրենց թողածներն այս նոր բարբարոսութեան առջև ո-
րոնք ի գործ դրուած են Մուսթաֆա Քէմալի հրահանգներուն կողմէ, թուրք
կեղրտական կառավարութեան զրգումով:

Որին ցաւով հաստատելով որ թուրքերու այս սնիրներու յանդուգն վե-
րջակումը Հայ ազգին դէմ, արդիւնքն է Համաձայնականներու չափազանց
ներդրամտութեան, զինազարդ սկիզբէն ի վեր, կայսրութիւններու ամենէ
արեւարարուն, և միեւնոյն ժամանակ, անարգանք մըն է մեծ պետութեանց
հասցէին, որոնք կուսեցան իրաւունքի յողթանակին համար:

Կը նշմարէ ամենամեծ ցաւով, որ թշուառ վերագործներն ահարկու տա-
րագրութիւններէ, որոնք վերագարծած էին իրենց օժտիւնները, պաշտպանու-
թեան միջոցներէ զուրկ կ'մնան, հակառակ իրենց ազգարարութեանց, զինա-
թափ չեղած թուրքերէ գալիք անմիջական վտանգին:

Կ'պազատի բարձրագոյն խորհուրդին ազգու և ոտիպողական միջոցներ
ձեռք առնելը, արգիլելու համար արիւնի հոսումը և սահմանափակելու համար
այս նոր վտանգը, որ այնքան ցաւալիւնորէն կ'խաթարէ այն ուրախութիւն,
որ կ'զգան բոլոր հայ սրտերն, խորհելով միացեալ և անկաս Հայաստանի մը
մտաւար և ստոյգ ստեղծումին:

ՀԱՄԱԶԱՅՆԱԿԱՆՔ ԵՒ ԹՈՒՐԿԻԱ

«Երբ որ Բարի» կը տեղեկանայ որ Քէմալի դէմ իրական յառաջխաղացումը պի-
տի սկսի յառաջիկայ շաբթուան մէջ: Մինչև այդ օրն Համաձայնականներն պի-

Հ Ր Ա Պ Ա Ր Ա Կ

Փ. Զէեբ	
Հօնտօն	429
Նիւ-Սօրք	
Բարիզ	8 12/40
Հոսոմ	6 13/40
Աթէնք	12 30/40
Պերլին	69/40
Վիէննա	
Չուիցերիտ	19 20/40
Քիւրթաբաթ	
Այլ Կ. ոսկի	415
Տօլար	
Ֆրանք	9 10/40
Լիւր. Իտալ.	6 25/40
Տրալիֆի	12 20/40
Բուպի	
Մարք	
Գուրն	
Ռոսի	484

**Տօք. Գ. ԱՄԱՏԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ**

ՋՂՍՕՅՆ, ՄՏՍՕՅԵՆ և ՆՔՔԻՆ
ՀԻՒՆԳՈՒԹԵԱՆՑ
Նախկին շէճ ար Բիցիզ մտային
հիւանդանոցն և Ա. օգնական Լօզանի
համալսարանի շրջանի հիւանդանոցն զի
նիքներուն:

Նախկին Բոիզի Լօզանի Bois de Cery
հանձնախնի, մտային հիւանդանոցն և դարմա-
նատան:

Լօզանի համալսարանը աւարտելէ վերջ 5
տարի արուեստը կիրարկած է Չուիցերիոյ մէջ:
Կը դարձան ամեն տեսակ շրջանի և ներ-
քին հիւանդանոցները:

Հիւանդ կ'ընդունի բացի կիր. օրերէ, ամեն
օր ժամը 10-12 և 3էն 5: Փինարը փողոց Թիւ
13 Շարն Թաղ:

ԱՊՐԱՆՔԻ

րեւնաւորումս, ճան-
րորդի, մասնային գոր-
ծողութիւններ, Պօլսի
ամեն շեզուէ քերթու մեջ Չուր ծա-
նուցումներուն համար ազգի և շոգե-
նաւային ընդհ. գործակալութեան
(ԱՐՄԱՆԵԱՆ ՅԱԿՈՒԹԵԱՆ) ղիմեցիկ
Հայաթիոյ Բարաք, Ֆաշտօր քաւաւի
անկիւնը քիւ 2:

Յարութիւն Արզումանեան 5 աա-
րեկան մանչ տղայ մը Հայնոցէն կոր-
սուած գտնողներէն կը խնդրուի Այ-
նիքուրի եկեղեցին յանձնել:

տի դրաւեն Փոքր-Ասիոյն զլխաւորուպէս Աւ ծովու եղբայրներն, այս գրաւում-
ներէն և քրիստոնեաներու պաշտպանութիւնն լրացնելէ անմիջապէս վերջ,
համաձայնականք վերջնապէս մը պիտի զրկեն Քէմալի:

ԻՏԱԼՍԱՆ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Նիթիի դահլիճը վերակազմուած է: Նոր նախարարներու մէջ կան Պ Լու-
ժաթի իբրև երևաւական նախարար Պօրկուէրէ, իբրև պատերազմական նախա-
րար Պ. Միալօֆու կը մնայ արտ. գործոց նախարար և կոմս Սֆօրցա, նոյն
նախարարութեան օգնականն:

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՄԻՈՑ ՄԷՉ

Ազգերու Ընկերակցութեան Խորհուրդը Մարտ 14ին գումարուելով նշա-
նակած է անդամները այն յանձնախումբին որ Ռուսիա պիտի երթայ քննու-
թիւն կատարելու համար: Այս մասին Սովիէթներու կառավարութեան յղուած
է հեռագիր մը, հարցնելով թէ պիտի տո՞յ իրուսներ այս յանձնախումբի ան-
դամներուն, ապաւորէն միտնուելու համար Ռուսիոյ ամէն կողմ, առանց խս-
չընդոտի:

Քննիչ յանձնախումբը չպիտի մեկնի մինչև որ հեռագրին պատասխանը
չիգայ: Խորհրդին յաջորդ նիստը տեղի պիտի ունենայ Հոսոմի մէջ Ապրիլ 25ին:

Պ. ՎԷՆԻՉԵԼՈՍ ԼՕՆՏՈՆԻ ՄԷՉ

Պ. Վէնիզէլոս ներկայ եղած է ի պատիւ Ազգերու Ընկերակցութեան Խոր-
հուրդի անդամներուն սարքուած ճաշի մը Պ. Վէնիզէլոս այս ճաշանդանին կը
մասնակցէր իբրև այդ Ընկերակցութեան գործադիր մարմնոյն անդամ:

Լօրտ Բօպիդի Սէսիլ արտասահման է մեծ ճառ մը պարզելու համար Ըն-
կերակցութեան նպատակները և իտէալները:

Պ. Վէնիզէլոսի վրայ խօսելով ըսած է որ. Ռուսիայի վարչապետը «Ար-
գարութեան և Իրաւունքի ամենէն մեծ պաշտպանն է»: Պ. Վէնիզէլոս թոյլ
խօսք տուելով, շնորհակալ եղած է Լօրտ Սէսիլի այդ սիրուն խօսքերուն հա-
մար: Ծաւ յայտնած է որ Մ. Նահանգները չեն մասնակցիր Ազգերու Ընկերակ-
ցութեան. յետոյ խօսած է այն գործնական արդիւնքներուն վրայ զորս պիտի
կրնայ տալ Ընկերակցութիւնը. այսպէս պիտի արգիլէ փոքր այլ ծաւալական
ձգտումներով պետութեան մը պատերազմի պատճառ ըլլալուն:

Կը ծանուցուի որ Պ. Վէնիզէլոս քա՛նիճմը որ ևս Հօնտօն պիտի մնայ, ներ-
կայ ըլլալու համար Օսմ. Պարտուց մասին ըլլալիք վիճաբանութեանց:

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ԹՈՒՐԿԻԱ

«Էքօ տը Բարի» Վաշինկթընէ ստացած տեղեկութեան մը համաձայն նա-
խագահ Ուիլսոն յայտարարած է որ թուրքերը պէտք է թողուն Պօլսը և բո-
լոր եւրոպական հողամասերը:

Արտ. գործոց փոխ-նախարարի առաջին գործերէն մին պիտի ըլլայ Համա-
ժողովին ուղղել ծանուցապիտ մը. յետոյ իրաւ. համար ճշգրտութեամբ Մ. Նահանգ-
ներու հայեացքները թուրքիոյ հետ կնքուելիք հաշտութեան մասին:

ՄԱՐԶ. ՖՕՇ ՄԱԵԱՆՍԻ ՄԷՉ

Մարաշախա Ֆօշ դէպի Մայանս մեկնած է, որ պիտի հսկէ անձնապէս ձեռք
տանուելիք միջոցներուն վրայ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՉ

Պերլինէ ստացուած բոլոր մանրամասնութիւնները յետաշրջական շարժու-
մին վրայ, ցոյց կուտան որ հանրային իշխանութիւնները տեղեկ էին միա-
պետականներու ծրագիրներուն կը թուի որ հակայեղափոխականները յարա-
բերութեան մէջ էին տղային բանակի սպայակոյտին անդամներուն հետ, ու-
պա թէ ոչ ինչպէս բացատրել զինուորներու սյն ընթացքը. որով շուտով մը
միացան շարժումին պարագլուխներուն: Պերլինի ստիկանապետը իր պաշտօնն
կը պահէ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ ՄԷՉ

«Քորիէրա տէլլա Սէրա» կը տեղեկացնէ թէ Աւստրիոյ նախարար թագաւոր
Շարլ դէպի Պուտաբիշտ մեկնած է, կեղծ անուան մը տակ իրեն կ'ընկերա-
նան քարտուղար մը և երկու խորհրդական:

Թագաւորը մեկնելէն առաջ Օթէնի մէջ (Չուիցերիտ) Հոպսպուրկեան տան
անդամներու միջև խորհրդակցական ժողով մը գումարուած է:

Ծովակալ Հօրթի որ զինուորական տիքոսթորութիւն մը հաստատած է
Հունգարիոյ մէջ, կը պատրաստէ միապետական շարժում մը վերահաստատելու
համար Շարլ թագաւորը Հունգարիոյ գահին վրայ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԴԵՊԻՔԵՐԸ

Գերմանիոյ մէջ յառաջ եկած յետաշրջական շարժումը չէ զարսացուցած
Համաձայնական շրջանակները, արդէն կ'ուսանին անոր: Ֆրանս. կառավա-
րութիւնը անմիջապէս կարծեց փոխանակութիւն մը ունեցած է Հօնտօնի և
Հոսոմի դահլիճներուն հետ:

«Բըթի-Բարիզիէն» կը գտէ թէ համաձայնականները չպիտի ճանչնան նոր
կառավարութիւնը մինչև որ գերման ժողովուրդը չարտասանէ իր վերջին
խօսքը:

«Էքօ տը Բարի» կը գտէ թէ Մ. Միլան գեսպաններու խորհրդաժողովին
առջև յայտարարած է որ համաձայնականները կարեւորութիւն չպիտի տան
թէ կառավարութիւնը փոխուած է կամ ոչ. այդ միայն գերմանացիքը կը շա-
հապրուէ:

Գալով մեզի յայտարարած է վարչապետը. ամէն բանէ առաջ մենք կըս-
պանք խաղաղութեան զաշնադրին ամբողջական գործադրութիւնը և այս
մասին մենք խստապահանջ պիտի ըլլանք: Մենք մեր պահանջները պիտի ուղ-
ղենք անոնց, որոնք իշխանութեան զլուխ կը գտնուին: Ռէնի վրայ զբաշտու-
թեան միջոցներ ձեռք պիտի առնուին:

«Էքօ տը Բարի» կը տեղեկացնէ թէ այս յայտարարութիւնները հաստա-
ուած են գեսպաններու Խորհրդաժողովին:

Նախորդ վարչապետ Պաուէր այժմ կը գտնուի Տեպուէ իրեն պիտի օ-
ժանդակեն Պատի, Պալիերաի և Վիլիթիպիլի կառավարութիւնները: Եւ-
պալելու համար նոր կառավարութիւնը միտ կ'սկսի արտ. գործոց նախարար
անուանուած է: Հօր. Լիւթօլից պատերազմական վիճակ յայտարարած է:

Գերմանական բազմաթիւ քաղաքներու մէջ գործադու կը հաշակուի:
Պերլին թէև զինուորականապէս զրուսուած է բայց գաշնակիցները ալ ստորէն
կը պատին:

ՃՕԼԻ, ԱԼԷՎՐԱ ԸՆԿ. ԼՄԹՏ.

ՆԱԽԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԱՆԱԼԳ ԵՒ ՀԱՅԹԱՏԹԻՔԳ - ԱՄՈՒՆԻ ՎԱՃԱՌԱՎԱՆԵՐ

Կանոնաւոր երթելու Լոնտոնի եւ Լիվրքուլի եւ Մեծն Բրիտանիոյ թռչող նաւահանգիստներուն համար: Նմանապէս ամեն տարեկան ինքնապատարկութիւն Նիւ-Եորքի համար:

Գործակալք «Բայաթիկ» ապահովագրական հրդեհի ընկերութեան շնորհիւ

Տիարք Ժ. Տ. ԱԼԷՎՐԱ ԵՒ ՈՐԴԻՔ ՆԱԽԱՐԿՈՒՆԵՐ ԵՒ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԲԻՐԷԱՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՏԲԹ, Ե. ԱՊՉՈՒՄԱՆԵԱՆ

Որ երկուք տարբեր ծառայած է Կ. Պոլսոյ զինուորական, Պաշտպանական Եւրոպական Ազգ. Հիւանդանոցներուն մէջ: Գերակալ Գերմանացի Մասճաճ Մասճաճ իւր-որեք յետ-միջակալ իւր-որեք յետ-միջակալ:

Կը դարձանուին յոգսաւէ, բնական յարմարութիւն, անդամաւոր ծուծեղէն և ստամոքսէ տոտապողները իրենց մարմնական ոյժը վերստանալով: Օրէքատիտի հետեւեալ մարմնային թերութիւնները կը յարգուին, նոյնպէս գէմքի խորշոմները անհետանալով իրենց նախկին վիճակը կ'ստանան: Հիւանդ կ'ընդունին ամեն օր կէս օրէ առաջ ժամը 8 և 12 և կէսօրէ երջ 2 և 4 իր քիմիքը: Ֆրանկո-Րուս Արիւնջ Գերմանացի 5 նաև մասնաւոր ժամագրութիւններ այցելութեան համար:

Երկուշաբթի և Ուրբաթ օրեր կէսօրէ վերջ 2 և 5 աղքատաց համար ձրի:

Կը ծախուին նաև ելեքտրական գոտիներ:

Կ. Ս. ՊԱՆԱՊԱՆԵԱՆ

ԱԼԻՒՐԻ ԵՒ ՆՊԱՐԵՂԷՆԱՅ ՄԵՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԵՒ ԵՐԵՎԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ատարկ կը յիշատակէ նպարտական և ամեն առթիւ նոր տեսակներ պիտի յիշատակուին այս սրահակին տակ:

Եւրոպական ամեն տեսակ ստեղծներ, բնականներ, պահածոյ ձուկեր (թոն, ստաքոզ, սարաէլլա, սալմոն, բէնկէզ եւն.), Ֆուա կրա, մութարտ, պէրլիկ բաւաւեր, քէլքըր օճ, թաքիթա, քորն Ֆլաուր Գարո:

Յունական բոնիւսներ. Մարի Պրիլա լիքթորներ, եւրոպական գինիներ, շամբայնը ամենալաւ տեսակներ:

Անգլիական օճաւներ, պանիր տեսակներ: Ամեն տեսակ նպարեղէն, ամեն տեսակ ալիւր, քոմքոմներ:

Ամբիլիան տարբեր

Գիներն ԱՆՄՐՁԵԼԻ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Թերթիս ծառայք աւելի ընդարձակուած ըրալով, այժմ ի վիճակի եմք աւելի լայն տեղ մը սալ ծանուցանելու բաժնիկն, նոյնիսկ երբ ամեն օր հարկ ըրալ միտնոյն ծանուցումն կրկնել, ինչ որ ակնից առաջ ի վիճակի չէիմք ընելու:

Գոհացուցիչ պարնաններ փոքր կամ մեծ, մէկ կամ աւելի ծանուցանելու համար:

Դիմումներ կ'ընդունուին առաւելե միւսին կէս գիշեր:

Կ Ա Ն Ի Կ Վ Ճ Ա Ր Ո Ւ Մ

ՓԱՌԻՔԻ ԶԱՄԲԱՆ

«Պարտականութեան համբան է՝ կ'արի համբան»:

«Ձէ՞ որ Հայերը կը պարծենան թէ աւապատը կը ծաղկեցնեն, Եփրատի և Բիւրստի ընդարձակ հողամասեր կան խապան մնացած», ու բանաձև մը կ'առաջարկէ. — «Ակառի ունենալով որ Հայերը սերտի կապուած են իրենց հիւսիսի եղբայրներուն, բնական է հաւատարմութեամբ մէջ զայնք պիտի արթննայ անոնց գէմ, հետեւաբար թուրք կառավարութիւնը բարի գտնուելով իր հայ հպատակներուն և զանոնք պաշտպանելու համար խալաններու բնական զայրոյթէն, կը փոխադրէ զանոնք կաթի ու մեղրի երկրէն: ... Զարք չէ՞ այս, արիւն-հեղուքիւն ալ գոյութիւն չունի, ապահով տեղ մը փոխադրել է պարզապէս իսկ իրենց ապրանքներն ու կարասիները, գրամներն ու հարստութիւնները վար կը դրուին, խոտանալով պահել մինչև իրենց վերադարձը, անվնաս եւ արուելու պայմանով»:

Ընդհանուր հաւանութիւն կը յայտնուի և կորուզուի, իբր շնորհ մը հաշուութեան, հրատարակել այս որոշումը: Սիւլէյման ին պաշտօն կը տրուի այս որոշումը հարգելով վասայ կուտակով ձէվտէթ պէյի և կը յանձնուին հարկաւոր պաշտօնագրերը:

Սիւլէյման կը կատարէ իր առաքելութիւնը. կիրթայ ձէվտէթ պէյի մօտ և կը յաջողի արտօնուիլ, հետո պիղքու և ձեռք ձգելու պատրուակին տակ, Տէն. Երզնկայի քով երթալ:

Կերթայ իր հորաբողջ տունը, կը տեսակցի առաջին անգամ ըլլալով: Օրուան և իրենց կարիքներուն շուրջ խորհրդակցելէ վերջ կը դիմէ տեղւոյն Ամերիկեան միսիոնարութեան և կը խնդրէ հորաբողջ պաշտպանութիւնը, վտանգի մը պարագային կը յայտնէ իրեն Արարհամ Աղբաւանդաբօլի զաւակը ըլլալը: Կ'որոշին երկու աղջիկները Ստանու փոխադրել, իսկ Տիկին Երզնկայի կը մնայ վտանգ մէջ, վտանգելով ամերիկեան հաստատութեան:

Այս միջոցին տեղի կ'ունենայ Հ. Յ. Գաւանդակութեան Երզրումի համաժողովը ուր կը ներկայանայ վիքթոր և յայտնելով ով ըլլալը, կը պարզեթրքական ծրագիրը որ կը դաւաւեր հայերու գէմ և կրնէ յարմար թիւլըրութիւնները: Յանձն կ'առնէ Կովկաս անցնել և ռուս բանակի հրամանատարութեան տեղեկացնել իրականութեանը:

ATLANTIC ASSURANCE COMPANY, LIMITED. 79, CORNHILL, LONDON, E. C. 3. Գ. Ո. ՈՍԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՆՈՒՆԵՐ ԵՒ ԵՐԵՎԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԻՉՄԻՐ, ԲԱՍԱԺ ԲԷՃՏԻՄԱԼՁԻՈՂԼՈՒ ՎԵՐԻ ՅԱՐԿ ԹԻ. 2

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կրակի դեմ. NATIONAL UNION SOCIETY LTD. LONDON CENTRAL INSURANCE CO. LTD. LONDON Ծովային. PHOENIX ASSURANCE COMPANY LTD. LIVERPOOL Դիմելու մանրամասնութեանց համար. ԸՆԿԵՐԱՆՈՒՆԵՐ ԳՈՐԾԱՆԱԼՆԵՐ Լ.ՆԻ.Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

Նախարարութեան տեղեկացնել իրականութեանը, յանձնել ձեռք ձգած քարտէսներն ու հայթայթել ծանօթութիւնները կը յաջողի ծրագրին մէջ և ի վերջոյ ռուս սպայութեան պաշտօնին կանցնի հոն ու կը մասնակցի պատերազմի: Կ'ակտի պատերազմը: Թուրքերը կը պարտուին ու կը նահանջեն: Երեւան կ'իլլէ թէ տեղի ի տեղօք հասկցուած են թուրք զիբերն ու ծրագիրները: Կը ծախողի գերման զինուորական զործեակները: Հայերը պատասխանատու են այս պարտութեանը նկատուելով լրտեսներ և թուրքին թշնամին: Օրէ օր կը սաստկանայ ատելութիւնն ու զայրոյթը հայերու հանդէպ: Ալ տեսնը հոսած կը նկատուի Տր. Ռօզրպախի ծրագրին գործադրութեան: Այս միջոցին ձէվտէթ պէյի մարզիկը, գլխաւորութեամբ Աղմա էլ Ամետի, հետք կը գտնեն Օր. Ուրմիտի և հասկնալով Սանոյ մէջ ըլլալը, կը գիմեն ձեռք ձգելու միջոցներուն: Կը զրկուին երկու հոգի որոնք կը ներկայանան վիքթորի կողմէ եկողներ, հետեւին ռուսներով կեղծ նամակներ Սակայն Օր. Ատանայի արթնամտութիւնը երեւան կը հանէ այս մարդերուն լրտեսներն ու կեղծ անձեր ըլլալը: Նոյն ատեն կեղծ նամակ մըն ալ